No. 752. **1849.**

DE TIJD.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is *f* 5,00; voor de buitensteden *f* 6,00; franco door het geheele Rijk.
Brieven, Gelden, enz. FRANCO te adresseren aan het Bureau dezer COURANT.

VRIJDAG, 5 OCTOBER.

Advertentien van *Zes* regels en daar beneden worden tegen *f* 1,00 geplaatst; meer dan *Zes* regels tegen 15 cents per regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 4 October.

ONTWERP VAN WET
TER REGELING VAN HET
LAGER ONDERWIJS.

Voorheen gebood men uit naam van de Godsdienst te *gelooven*, en het *weten* was vrij gelaten. Thans wordt het *gelooven* vrij, volstrekt vrij en onverschillig geacht, en integendeel het *weten* wordt als pligt opgelegd en geboden.... De school is thans zoo verpligtend voor de aardsche zaligheid, als voorheen de Katechismus voor de hemelsche.

De Katholiek XVI, 80.

VI.

De eerste § van art. 11 bepaalt voor welke kinderen het onderwijs kosteloos zal zijn; de volgende § dat de gegoede een *matig* schoolgeld betalen; de derde § dat het bedrag van dit schoolgeld door den gemeenteraad, onder goedkeuring van gedeputeerde staten, bepaald, en door den gemeente-ontvanger geïnd wordt, op de wijze voorschreven voor de directe belastingen. — Al deze bepalingen zijn wel waard dat wij er een oogenblik bij stil staan.

De eerste en tweede §§ verdienen dit intusschen niet zoozeer om hetgeen zij inhouden, als wel om hetgeen de *Memorie van Toelichting* te harer gelegenheid verklapt. Velen, zegt de *Memorie*, wenschten een geheel kosteloos openbaar onderwijs (juist hetzelfde wat overal door het praktisch Socialisme geëischt wordt), omdat zij vreesden, dat zonder dat, het openbaar onderwijs de concurrentie met het vrije niet zou kunnen uithouden. De regering vindt echter dien wensch niet billijk. Wie kan, moet betalen — doch slechts eene MATIGE som (wij weten welken beslissenden invloed het *matige* dier som op de keuze tusschen de staats-, en de vrije school bij vele ouders zal hebben). »En wanneer men dan in aanmerking neemt, aldus de *Memorie*, hoeveel het openbaar onderwijs, volgens art. 13 en 14 van dit wets-ontwerp, boven het bijzondere vooruit zal hebben, behoeft men de vrees niet te koesteren, dat de openbare scholen de mededinging met de bijzondere niet zullen kunnen volhouden." Wat volgt is een meesterstuk van sluwe veinzerij, schoon de logica daarbij om wraak schreeuwt. »De meerdere deugdelijkheid van het openbaar onderwijs, zoo concludeert de *Memorie*, zal den palm der overwinning, in dien wedstrijd te behalen, moeten verzekeren."

Hoe volleerd de heer de Kempenaer ook zij in de kunst van Talleyrand, in de kunst van achter zijne woorden zijne eigentlijke gedachte te verbergen, — hier heeft de meester zijne kunst vergeten en zijne geheime bedoeling op onmiskenbare wijze verraden. De bekentenis, dat zijne bedoeling is: het onderwijs geheel in handen van den Staat te geven en het vrije, door de Grondwet gewaarborgde, onderwijs volkomen te fnuiken, de Grondwet ten hoon, welke, wat het overige gedeelte van zijn Wets-ontwerp betreft, met kracht van redenering den heer de Kempenaer moet afgeperst worden, — hier, in deze passage, legt hij deze bekentenis zelf vrijwillig af, verwaarloozende de looze kunstgrepen van zinsverduistering en behendige woordvoeging, waarin hij zich overigens onnavolgbaar betoond heeft. Uit deze plaats van de *Memorie van Toelichting* is dit zoo zonneklaar, dat het naauwelijks noodig is aan de verduidelijking daarvan een enkel woord te besteden. Wil men het echter nog handtastelijker hebben, dan de heer de Kempenaer het te voelen geeft, welaan, kan men zich vergissen, wanneer men de woorden des Ministers op de volgende wijze, ontdaan van alle behendigheid van stijl, omzet:

Het openbaar onderwijs geheel kosteloos te maken, dat gaat niet aan. Het zal toch reeds zoo veel aan den Staat kosten, dat de gegoeden daarin wel een weinig zullen mogen bijdragen. Maar, stelt u gerust en vreest niet, Vrienden, dat het schoolgeld zoo hoog zal bepaald worden als de exploiteurs van de vrije scholen het zullen moeten stellen. Onze schoolgelden zullen altoos lager gesteld zijn, dan die voor de vrije scholen, omdat de Staat het ontbrekende aanvullen zal, zoodat daardoor vooral, in de schatting der ouders, onze Staatsschool oneindig veel bij de vrije school vooruit zal hebben. — Maar, daar is nog meer. Terwijl de bijzondere school, door de hoogere schoolgelden welke zij verpligt is te heffen, gedrukt wordt; terwijl hare ondernemers niet dan met moeite in het talloos vele, door de Wet als voor de school onmisbaar gestelde, zullen kunnen voorzien; terwijl zorg voor schoollokaal, voor schoolmeubelen, voor het onderhoud der onderwijzers haren belemmerenden en hoogst nadeeligen invloed op de bijzondere school zal oefenen; waarborgt de Staat aan den openbaren onderwijzer al wat hij en de zijnen tot hun levensonderhoud behoeven, al wat hij voor zijne school slechts kan verlangen. Behoeft men dan wel te vreezen, dat de openbare school, zoozeer door de stoffelijke kracht van den Staat, door het geld der gansche burgerij geruggesteund, de concurrentie met de bijzondere school zou kunnen volhouden? 't Is zoo klaar als de dag, die vrees is ongerijmd. Want in plaats van concurrentie te vreezen te hebben, moet eene zoozeer begunstigde Staatsinstelling er weldra toe komen alle bijzondere instellingen van lager onderwijs den bodem in te slaan, het uitsluitende meesterschap over het lager onderwijs in handen te krijgen en een onverdeeld en oppermagtig staats-monopolie tot stand te brengen. Dat moet en zal het onmisbaar resultaat zijn van de aanwending der stoffelijke kracht ten bate van het openbaar onderwijs!

Quandoque bonus dormitat Homerus. Zoo heeft dan de heer de Kempenaer in eene vlaag van bij hem moeijelijk te verwachten openhartigheid, zijne geheime bedoelingen blootgelegd! Zoo heeft hij dan zelf rondborstig verklaard, welke zijn toeleg is, wat hij verwacht van de door hem voorgestelde verordening op het lager onderwijs! 't Was intusschen wel noodig, dat wij de gelegenheid, de zeldzame gelegenheid, niet ongebruikt lieten voorbijgaan om den heer de Kempenaer op zulk eene openhartige verklaring te betrappen. Hij maakt zich toch niet dikwijls aan zulke onvoorzigtigheid schuldig! En maakt hij er zich aan schuldig, hij herstelt er zich spoedig van. Daarvoor ligt het bewijs voor de hand. Naauwelijks heeft hij met zoo veel gulheid, op grond der stoffelijke ondersteuning aan de openbare scholen te verleenen, de vrees der Staatsmonopolisten gestild, of *le naturel revient au galop*! »De meerdere deugdelijkheid van het openbaar onderwijs zal daaraan den palm der overwinning moeten verzekeren," heet het nu onmiddellijk na het straks aangehaalde. *En bonne logique* had de conclusie moeten zijn: »de krachtige stoffelijke ondersteuning van het openbaar onderwijs," niet: »de meerdere deugdelijkheid." Maar dat ware al te grof geweest en daarom moest de kunst van Talleyrand hier hare diensten bewijzen.

De derde § van het besproken artikel is eene inwilliging zoowel aan de *Nuts*-maatschappij als aan het Nederlandsche Onderwijzers-genootschap. Beide genootschappen hebben in opzettelijke geschriften reeds voor geruimen tijd het wenschelijke ontwikkeld der inning van de onderwijsgelden door de plaatselijke ontvangers. Het was te verwachten dat het ontwerp op het Lager Onderwijs van het *Nut* dit punt niet buiten regeling zou laten, en evenmin was het te verwachten, dat de gewillige Minister de Kempenaer zich niet onderworpen zou betoonen aan de op eischenden toon gestelde vorderingen van zijne beide lastgevers, het *Nut* en de Onderwijzers-vereeniging.

Wat de voorgestelde wijze van inning der schoolgelden zelve betreft, — zij past geheel in de Socialistische staats-theorie, willens of onwetend, door den heer de Kempenaer aangekleefd en ter gedeeltelijke verwezenlijking in het ontwerp van wet op het lager onderwijs voorgestaan. Volgens de theorie immers moet alle invidu in den aanvang zoo veel mogelijk en ten laatste geheel in den Staat, in de Algemeenheid opgelost worden. Niets worde aan den individu overgelaten; over niets worde het vrije bestuur aan hem alleen toevertrouwd; de Staat regele alles, bestuře alles, zorge voor alles en brenge alles ten uitvoer door middel van zijne ambtenaren. Zoo blijve dan ook voortaan de onderwijzer niet belast met de inning der schoolgelden; daarvoor drage de Staat zorg; deze heeft voor de inning van alle gelden zijne ambtenaren; het innen ook der schoolgelden worde daarom aan deze laatsten insgelijks opgedragen.

Protesteerende echter, gelijk wij altijd gedaan hebben en gelijk wij zullen blijven doen tegen alle hetzij openlijke, het zij meer verborgene strevingen, die smadelijk en dreigend zijn voor de individueele zelfstandigheid, en die, of regtstreeks of van ter zijde, tot eene dieper ingrijpende verwerkelijking van socialistische theorien op den bodem des vaderlands zouden kunnen voeren, komen wij tegen deze bepaling van art. 11 met nadruk op, gelijk wij met nadruk protest hebben aangeteekend tegen de socialistische *tendenz* van het gansche wets-ontwerp. — Drijft men, ter liefde van een staats-monopolie, het voor ons niet dubbelzinnige voorschrift van art. 194 der Gwt., betreffende het openbaar lager onderwijs, in *dien* zin door, dat men in alle gemeenten, Staatsscholen tot stand brenge ook voor de gegoede klasse, die schoolgelden zal te betalen hebben, — waarom zou men dan de inning dier gelden niet aan de onderwijzers kunnen overlaten? Het door hen ontvangene kon strekken ter bestrijding der kosten van hun onderhoud en met zoo velen als eene daartoe voldoende som inden, het getal der kostgangers van den Staat verminderen. Hetgeen zij meer, dan eene vooraf te bepalen som ontvangen zullen, zouden zij bij het gemeente-bestuur kunnen verantwoorden! of zou dat mogelijk niet vertrouwd zijn? Maar welke vraag! zij zijn immers allen, blijkens het getuigschrift van Burgemeester en Wethouders, zedelijke lieden! 't Is intusschen waar, dat, indien men aan de onderwijzers die bevoegdheid gaf, men dan den zamenhang der socialistische staats-theorie verbrak — en dat mag niet voor niets ter wereld!

Opmerking verdient het, ten slotte, dat het bedrag der schoolgelden door de gemeenteraden bepaald zal worden, alweer *onder goedkeuring* van gedeputeerde Staten. Welk een laag denkbeeld men toch van die door regtstreeksche keuze aantestellen gemeenteraden moet hebben, om hen niet eens de bepaling van het bedrag van schoolgelden te durven toevertrouwen! Wij zagen het naar aanleiding van art. 9; ook uit dit art. blijkt het niet minder duidelijk. Zou de tegenspraak, welke de heer de Kempenaer wel eens van de tegenwoordige door regtstreeksche keuze benoemde Tweede Kamer ondervond, het stelsel van regtstreeksche verkiezingen welligt bij hem in kwaden reuk hebben gebragt?

Wegens de zamenstelling van het nieuwe ministerie is nog niet naders bekend. De combinatie van gisteren wordt nog door niets bevestigd. Men twijfelt aan de gegrondheid daarvan, doch men houdt het er voor, dat de tegenwoordige ministers met hunne portefeuilles zullen belast blijven en alleen de heer Thorbecke die van binnenlandsche zaken zal bekomen, ter vervanging van den heer de Kempenaer.

Wij zijn in staat onze lezers te kunnen mededeelen dat er van de *Mémoire sur la Situation des Catholiques dans les Pays-Bas*, enz. te Keulen eene Duitsche vertaling wordt gereed gemaakt, terwijl te Brussel een nadruk zal worden uitgegeven, en bij onzen Uitgever een tweede druk ter perse ligt.

Maandag den 29 dezer zal te Naarden van Rijkswege worden aanbesteed, het veranderen van het fort Nieuwersluis met bijlevering der materialen.

Te 's Hertogenbosch is Zaturdag jl. eene bijeenkomst gehouden door bijna al de boekdrukkers-, binders- en steendrukkers-gezellen aldaar, ten einde eene vereeniging daar te stellen, om door wekelijksche bijdragen elkander bij ziekte te ondersteunen.

Er is nog niets met zekerheid bekend, omtrent de al- of niet-aanvaarding, van het lidmaatschap der Tweede Kamer, door den heer van Höevell. Vrij algemeen is men echter van meening, dat deze heer voor de hem aangebragte keuze zal bedanken. *Tiels Nieuwsb.*

In de kiezersvergaderingen te 's Hertogenbosch op 3 Oct. gehouden, tot aanvulling van twee plaatsen in den raad dier stad, waren 27 kiezers tegenwoordig en is met 21 stemmen tegen 5 besloten dat *niet* gekozen zoude worden. Een kiezer heeft zich onthouden." *N. Br.*

Volgens de voorrede van het dezer dagen uitgegeven vlugschrift van Prof. Opzoomer, *de Hervorming onzer Hoogescholen*, zou de heer O alléén, onder de tien leden der staats-commissie voor het hooger onderwijs voor eene éénige Hoogeschool gestemd zijn geweest. Omtrent de meening zijner medeleden zegt hij: »Onder mijne negen medeleden bleven twee partijen voortdurend tegenover elkanderen staan. De eene, die de meerderheid vormde, begeerde drie Hoogescholen te behouden: allen op gelijken voet ingerigt. Als haar kleinste cijfer, dat zij voor het onderwijs aan iedere academie noodig reken de, stelde zij dat van dertig hoogleeraren. De andere partij, uit drie leden bestaande, verlangde daarentegen ééne groote Hoogeschool van niet minder dan twee en veertig hoogleeraren, benevens twee kleinere inrigtingen van hooger onderwijs, over wier omvang men dan nader overeen zou komen. Toen het scheen dat alles was afgeloopen en er niets overbleef, dan de redactie dier wenschen, heeft er plotseling eene vereeniging plaats; zes en twintig hoogleeraren worden nu voor Utrecht en Groningen genoegzaam geacht, opdat Leiden met twee en veertig zou worden begiftigd."

Nopens den toestand van het aardappel-gewas verneemt men uit Zuid-Holland:

In Delfland en het Westland vallen, wat de zandgronden en duinen betreft, de aardappelen bij het uitrooijen zeer mede, en leveren een vrij goed beschot van 160 à 170 mud per bunder op. De aardappel-oogst der klei landen in het Westland blijft bij voortduring slecht, en men heeft veel werk met het uitzoeken der menigvuldige rotte knollen.

In Rhijnland, waar de aardappel-oogst nu geheel is afgeloopen, heeft het bedorven loof aan den knol weinig schade toegebragt, en men kan zich van de zandgronden over een goed beschot verheugen. De prijzen zijn laag, met veel moeite maakt men *f* 3 per mud voor de beste qualiteit. De oogst der aardappelen van de kleigronden kan slechts op 2/3 goede berekend worden; echter levert dit geene bekommering op, daar men eene groote hoeveelheid gepoot had. Kromhouten en graafjes zoo als eertijds de Friesche witten, worden in dat distrikt niet meer geteeld.

Uit Schieland meldt men, dat aldaar de aardappelen in kwaliteit veel verminderd zijn en de ziekte heeft toegenomen, zoodat men slechts op 1/4 gewas kan rekenen. In den Krimpenerwaard is de ziekte weinig verergerd en het bederf aan den knol minder toenemende; de opbrengst wordt aldaar op 2/3 berekend. In den lande van IJsselmonde, den Zwijndrechtschen waard, Rhoon en Poortugal heeft zich de ziekte alléén uitgebreid onder die aardappelen, welke tot de laatst rijpwordende soort behooren. Men verneemt dat die, welke de volkomen rijpheid bij de delving hadden en niet besmet waren, bij eene goede bewaring goed zullen blijven. Ook heeft men opgemerkt dat de te vroeg gedolvene het meest aan bederf lijden. De kwaliteit der goede is zeer voldoende.

Ook in den Alblasserwaard, lande van Arkel, van Vianen en Leerdam, is de ziekte niet toegenomen. De vroeg gerooide aardappelen bederven aldaar voor 1/3 in de bewaarplaatsen; de latere soorten, en die men tot nu toe in den grond heeft gelaten, vallen bij de rooijing mede, en er is niet veel kwaad in, ofschoon het loof geheel verdord en zelfs verrot is. Het gewas is voorbeeldeloos groot, en er schijnt overvloed te zijn.

De winterprovisie wordt aldaar voor *f* 1.50 à *f* 1.75 aangeboden en verkocht. *(St. Cour.)*

Uit eenen particulieren brief uit Samarang, in dato 21 Julij, ontleenen wij het volgende:

Er is in de omstreken een koffijland voor weinig geld verkocht; binnenkort krijgt men ze hier present. Bij mij op het land gaat het langzaam vooruit, want wat men ook in Holland op ons landheeren schelden moge, ik beweer, dat wij veel beter administrateurs zijn dan het gouvernement en de menschen aan ons bestuur verreweg de voorkeur geven. Geloof niet hetgeen men zegt, alsof hier de bevolking anders is door vermenging: neen, om de West vindt men Sundanezen *pur sang*, die geen Maleisch verstaan, even als om de Oost Javanezen, die niet dan Javaansch spreken. Ik ben voor een systeem dat verkoop van landen toestaat, en dus mogelijk maakt langzamerhand landen in handen van particulieren over te doen gaan; maar een verkoop tot dadelijke verkrijging van een aantal millioenen, is eene bespottelijke chimère.

De grootste genoegdoening voor ons is, dat de tegenstanders, de jaloersche ambtenaren, hunne verdediging gronden op het verloop van volk naar de landen der particulieren, als een gevolg des verkoops; ergo, dat de particulieren hunne bevolking steeds beter blijken te behandelen dan het gouvernement. Zij verdraaijen de waarheid op eene bespottelijke wijze en verduisteren haar; want de voorbeelden van particulier landbezit en van quasi-particulier landbezit (ik bedoel de menigte gronden in Solo en Djocjocarta op contract uitgegeven) zijn te menigvuldig en bewijzen te goed het betere beheer en de meerdere welvaart der bevolking onder de Europeanen, om er langer over te twisten. Alleen moet men vele consideratien in acht nemen, die bij de beschouwing moeijelijk vallen voor iemand, die hier onbekend is. Jammer dat de heer Sloet geen mensch schijnt te kennen, die hem zonder passie inlichting geeft, want dan zoude het goede niet met zoo veel nonsens zijn vermengd. *(N. R. C.)*

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 2 Oct. De zitting der Nationale Vergadering is heden van alle belangrijkheid verstoken geweest. Zij is doorgebragt met stemmingen voor de zamenstelling der bureaux. Al de leden, waaruit zij voor de prorogatie waren zamengesteld, zijn herkozen geworden. Dupin is als president herkozen met 339 stemmen tegen 107 voor Michel (van Bourges). De vice-presidenten zijn Baroche, Daru, Benoist-d'Azy, generaal Bedeau. De zes secretarissen zijn Arnaud, Lacaze, Peupin, Heeckeren, Chapot en Berard. Al die namen, behalve Arnaud, behooren tot de regterzijde. In de bureaux zijn de benoemingen der presidenten en secretarissen meer op onderscheidene fractien der Vergadering gevallen, doch de Montagne bleef bij die keuzen geheel uitgesloten.

De minister van Binnenlandsche Zaken diende eenige wetsontwerpen van locaal belang in, waarna hij er een deponeerde, betrekkelijk de deportatie naar Algerie van de te Belle-Ile-en-Mer gevangen gehouden wordende insurgenten. Ingevolge dat ontwerp zullen zij aldaar in landbouw-kolonien, echter geheel afgescheiden van de overige vrije inrigtingen van dien aard, vereenigd worden; daarbij zullen zij aan de militaire wetten onderworpen zijn; 5 jaren na hunne ontscheping en in geval zij zich goed gedragen hebben, kunnen zij aanvrage doen, om eene afzonderlijke woning en een stuk gronds in de straf-kolonie, hetwelk hun voorloopig zal worden toegestaan; na 3 jaren zal deze concessie definitief zijn, indien zij verklaren, zich daar te willen vestigen. De vrouwen en kinderen der gedeporteerden mogen hen volgen. Tot bestrijding der kosten voor dit wetsontwerp is een crediet aangevraagd van 3 millioen francs.

Eerst in den loop der volgende week zullen de discussien over de Romeinsche zaak eenen aanvang nemen. Men wil dat het ministerie zeer ongeduldig is om de uitspraak der meerderheid ten zijnen opzigte te vernemen. Men meent dat zij, wat enkel de Romeinsche zaak betreft, gunstig zal zijn; nogtans schijnt de regterzijde de verwijdering uit het ministerie van Dufaure te willen doorzetten. Zij kan het hem niet vergeven dat hij weigert ambtenaren af te zetten, die haar geene genoegzame waarborgen aanbieden.

De gesprekken der uit de departementen teruggekeerde Afgevaardigden luiden niet gunstig. De socialistische predikinen maken stellige vorderingen, en 't zijn geene plannen van hervorming, maar van eene maatschappelijke herkneding, die in die onbeschaafde gemoederen gekoesterd worden.

Het voorstel van N. Bonaparte heeft alle partijen tegen zich. De legitimisten zijn verontwaardigd dat men heeft durven veronderstellen dat de graaf van Chambord naar Frankrijk zou terugkeeren krachtens eene amnistie. De afstammeling van den H. Lodewijk kan daar niet terug keeren dan ten gevolge van eene *nationale terugroeping*. De belemmering welke Jerome's zoon door zijn *voorstel* dreigde te weeg te brengen, zal waarschijnlijk door deszelfs *begraving* worden voorkomen.

— Het ergerlijk tooneelstuk *Rome* is verboden door Dufaure, zoodat de interpellatie van La Rochejaquelein aan dien minister overbodig is geworden.

— Het is bij de wet op de dagbladen vergund, dat die, welke minder dan eenmaal 's maands het licht zagen, zonder borgstelling mogten verschijnen. De *Rooden* hebben van die ruimte gebruik gemaakt, om door dezelfde redactie elken dag der maand hetzelfde blad, doch telkens onder eenen anderen naam, uit te geven.

— De jongste berigten uit Rome spreken van een aanslag op het leven van den Kardinaal Della Genga.

— De chef van divisie bij het ministerie van buitenlandsche zaken te Madrid, de heer Sandoval, is benoemd tot minister-resident te 's Hage, in plaats van den heer Bazo, die als zoodanig voor Denemarken is benoemd.

ENGELAND.

Nog nimmer heeft Engeland in het Oosten *gewapenderhand* geïntervenieerd, dan wanneer het Rusland ter zijde stond. In 1840 nam het Beyruth en St. Jeand'Acre in. Toen had het niet alleen Rusland tot bondgenoot, maar het bewees hem ook de dienst om het Egyptische rijk te doen vallen, dat zich op de puinen van het Turksche rijk zocht te verheffen. Voor 48 jaren heeft Engeland in Egypte gestreden; toen was het tegen Frankrijk en niet tegen Rusland. — In 1807 heeft het de Dardanellen geforceerd. Dit was eene demonstratie in overeenstemming met Rusland; overlegd gedurende de bezetting van Polen door de legers van Napoleon, en volvoerd weinige dagen na den slag van Eylau.

Beschouwen wij nu de keerzijde der medaille:

In 1828 zeide men: Engeland zal de Russen beletten over den Pruth te trekken. De Russen trokken over den Pruth en Engeland deed niets. Toen maakte men het anders en zeide: De Russen zijn over den Pruth; maar over den Donau komen zij niet. — De Russen zijn tot aller verbazing over den Donau gekomen. De Turken hebben dat jaar dapper gestreden, en toen heeft men gezegd: Stellig zal Engeland zijn grooten slag slaan bij den Balkan! — In 1829 heeft Diebitsch Sabalkanski het Turksche leger geslagen en verstrooid; hij is over den Balkan getrokken, heeft Adrianopel genomen en is tot voor de poorten der groote hoofdstad gekomen. Engeland heeft geprotesteerd en op eene diplomatieke wijze geïntervenieerd om Turkije het betreurenswaardigste traktaat te doen teekenen, dat ooit door een der opvolgers van Mahomet II geteekend is.

In 1833 ging het nog vreemder. De Egyptenaren bezetten klein-Azie. Engeland protesteert; maar de Egyptenaars trekken steeds voorwaarts. Een Russisch leger onder Lazareff, wordt te Constantinopel ontscheept. Engeland dat tegen de Egyptenaars geprotesteerd had, protesteert ook tegen de Russen, doch het Russisch leger nestelt zich desniettemin in de hoofdstad en blijft er zoo lang als het Keizer Nikolaas behaagt.

Engeland heeft nog niet anders tegen Rusland gestreden dan met protesten. Het heeft geprotesteerd aan den Pruth, aan den Donau, op den Balkan en binnen de muren van Konstantinopel. 't Is wel te vermoeden dat het dezer dagen protesteeren zal uit naam der menschelijkheid; maar dat Engeland het zwaard zal trekken ter verdediging van den Sultan; dat zwaard, 't welk het in de schede liet zitten op den dag toen een Russisch leger te Konstantinopel ontscheepte — *daar behoort een sterk geloof toe.*

DUITSCHLAND.

KEULEN, 3 October. Men schrijft uit Posen dat de lang te voren door het ministerie in de Kamer aangekondigde opheffing van den staat van beleg, eindelijk den 29 Sept. heeft plaats gehad.

Men leest in het *Journal de Fribourg*:

Het menschdom wordt tegenwoordig wreed beproefd. God heeft zijne almagtige hand zwaar op den mensch nedergedrukt, en in deze eeuw, waarin het vernuft der kinderen van Adam zich zoo hoog trachtte te verheffen, dat het zelfs de natuur wil trotseren, slaat die hand ons onmeedoogend, om ons te herinneren dat wij niets meer zijn dan stof. Terwijl de oorlog duizenden slagtoffers heeft weggemaaid in de onlangs geleverde bloedige veldslagen, rukt de cholera, als een nog ijsselijker geessel, een groot deel der bevolkingen ten grave; met die vreesselijke ziekte is geen overeenkomst, geen wapenschorsing te sluiten; straffeloos grijpt zij hare slagtoffers aan en verplettert ze zonder ontferming.

Doch wij vergissen ons; de ziekte heeft een geduchten tegenstander; zie, daar zit hij aan de sponde van dien stervende, die in doodstrijd ligt met de woede in het hart. Immers, alles was verlaten en doodsch rondom hem; die man aan wien zoo even nog duizenderlei beleefdheden bewezen werden, wordt thans ontvlugt; en in zijne verlatenheid doet hij de lucht van zijne kreten van smart en wanhoop weergalmen. De man die hem te hulp snelt, die de vreesselijke ziekte durft trotseren, en haar een slagtoffer ontrukken en hem in elk geval naar eene betere wereld wil overbrengen, is de priester. De priester geeft overal blijken van engelachtig geduld en onvermoeiden bijstand, van den verdienstelijksten moed, terwijl de epidemische ziekte gretig naar hare prooi rondgrijpt. Men zou geheele boekdeelen kunnen vullen, zoo men alle trekken van zelfverloochening, liefde en heldhaftigheid van den priester wilde opteekenen. Wij kunnen echter aan de begeerte niet wederstaan van een voorbeeld onder duizenden aan te halen.

Eene kleine parochie werd door de cholera zoo hevig geteisterd, dat derzelver slagtoffers schier ontelbaar waren. Een panische schrik heerschte onder de overige inwoners, die door de ziekte gespaard bleven; het dorpje is weldra ledig en de stervenden zijn hulpeloos; een enkel man waagt het echter hun hulp en troost te verleenen; hij ijlt van het eene bed naar het andere, en vermenigvuldigt als het ware zich zelven, opdat niemand verlaten zij. Die man.... is de pastoor, en wanneer zijne dienst bij den stervende niet meer gevorderd wordt, weet gij welke taak hij dan te vervullen heeft? Er is geen enkele arm om het stoffelijk overschot ter aarde te bestellen; welnu! Het is wederom de priester, die het lijk van den choleralijder op zijne schouderen torscht, het op een karretje nederlegt, zich zelf er voorspant en op deze wijze dat stoffelijk overblijfsel, 'twelk alle levenden schrik aanjaagt, naar zijne laatste rustplaats voert. Hij had reeds twaalf keer achtereen dezelfde reis gemaakt, toen een oud soldaat, getuige van die grenzelooze menschlievendheid, aan zijnen pastoor zijne hulp aanbiedt en diens moeijelijken arbeid met hem deelt.

Er is nog een andere tegenstander, die de Cholera op haren weg ontmoet, namelijk de *Zuster van Liefde*,

de jeugdige religieuse, die geheel haar leven aan God heeft toegewijd en haar offer voltooit door voor het heil *der menschen* te arbeiden. Ook zij gaat haastig van de eene hut naar de andere om hare hulp te brengen aan de arme cholera-lijders; ook zij waakt bij hen en ondersteunt ze; ook zij ontziet de afzigtelijkste en moeijelijkste diensten niet, tot dat haar eigen teeder ligchaam, verzwakt door overmatig waken en vermoeijenis, op zijne beurt door de ijsselijke ziekte wordt aangetast.

Leveren nu de pastorijen en de geestelijke gestichten aan de wereld zulke voortreffelijke voorbeelden op, welke trekken van zelf-opoffering vallen er op te teekenen in de reien van die socialisten, die slechts van broederschap den mond vol hebben? Niet één. Wij zien hen eerder de plaatsen ontvlugten die door de cholera zijn aangetast. wij zien feiten die ons ongeloofbaar zouden toeschijnen, zoo ze niet officieel gestaafd waren; en het is alsof zij deze waarheid wilden bevestigen: dat het katholicisme alleen in staat is eene ware liefdadigheid in te boezemen. Ook beklaagt een protestantsch correspondent van de *Augsb. Zeitung* zich met bitterheid, dat bij de nadering der cholera te Venetie, de leeraar der Gereformeerde Kerk aldaar zijne paspoorten gevraagd en zijne arme kudde alzoo verlaten heeft. Laat het ons herhalen: de duizende feiten, die de pers dagelijks opteekent ter eere van de geestelijkheid en der kloosterlingen, zijn het beste antwoord, dat men geven kan op de bijtende aanmerkingen van zekere naargeestige lieden, die op het laatst hunne hatelijke droomerijen tegen dat zoo achtenswaardig gedeelte der maatschappij voor waarheid hebben aangenomen; zij zijn een sprekend bewijs dat de priesters zelfs in onzen tijd geen anachronisme zijn.

BERLIJN, 1 October. Eerlang zullen hier de onderhandelingen geopend worden over eenen definitieven vrede met Denemarken; het plan om hierover te Londen te onderhandelen, blijkt derhalve opgegeven te zijn.

— Het appèlgerigt heeft den opperburgemeester Ziegler, ter zake van oproer en hoogverraad in staat van beschuldiging gesteld.

— De Eerste Kamer heeft hare herziening van de geoctroijeerde Grondwet voortgezet. Zij heeft de artikelen betrekkelijk de godsdienstige vrijheid behandeld. De uiterste regterzijde heeft bij monde van v. Gerlach zich verheven tegen de afscheiding van Kerk en Staat, en heeft de opheffing gevorderd van al de artikelen die daarover handelen, om ze te vervangen door de algemeene beschikking dat de wetgeving later de betrekkingen tusschen Kerk en Staat zou regelen.

WEENEN, 30 September. De overgave van Komorn heeft plaats gehad ten gevolge eener kapitulatie met Haynau. Het komité van verdediging had zich, met uitzondering van Klapka, die zwaar ziek ligt, naar het hoofdkwartier te Acs begeven, om eene kapitulatie te sluiten. Het garnizoen verkreeg eene week soldij en de hoofden vrijen aftogt. Dadelijk na de sluiting der overeenkomst, is de vaart op den Donau hersteld. Men verzekert, dat de Keizer de kapitulatie reeds heeft goedgekeurd.

De maarschalk Radetzky zal, na zijn vertrek van hier, weder zijn zetel te Milaan vestigen; de Montecuculi bevindt zich sedert eenige dagen ziek te Monza.

ITALIE.

Van Rome is niets nieuws. Dit is zekerlijk als een gunstig teeken te beschouwen.

Mercier is daar (23) aangekomen. Men heeft goede verwachtingen van zijne komst. Deze diplomaat zal zijne reis ook tot Napels vervolgen. De tijding van de leening door Rusland bevestigt zich niet. Derzelver sluiting had meer geloof gevonden door de reis van den minister van financien naar Portici. Doch dit schijnt slechts particuliere belangen gegolden te hebben.

De Sardinische Kamer moet een verslag van den staat van 's lands geldmiddelen gereed maken. De senaat heeft de eerste betaling van 15 millioen aan Oostenrijk goedgekeurd. Den 28 zou de Tweede Kamer over hetzelfde onderwerp beraadslagen. Hare commissie had tot de aanneming geconcludeerd.

Men meldt uit Parma, dat daar het geven van stokslagen voor de geringste vergrijpen, aan de orde van den dag is. In Modena wordt meerdere vrijheid genoten; men kan daar vrij spreken, de dagbladen lezen, op de jagt gaan enz.

Het *Giornale di Roma* deelt de namen mede van 14 personen, die door den krijgsraad van de tweede afdeeling verdordeeld zijn. Het zijn: een ter dood, wegens moord; een tot den kerker, wegens diefstal; en twaalf tot gevangenis of boete, wegens het verbergen van wapenen.

Men zegt dat de Koning van Napels verkregen heeft, dat de Paus zijn verblijf te Portici verlengen, en niet naar Rome terugkeeren zou, alvorens de Franschen die stad zullen verlaten hebben.

HANDELSBERIGTEN.

GRONINGEN, 2 Oct. *Tarwe* bij voortduring lusteloos, in oude en jarige bijna niets omgegaan en van nieuwe zijn slechts eenige partijtjes verkocht. 127, 130 ℔ o. roode ƒ 7,75, 8 a 25, 50; 120, 123, 127 ℔ j. roode ƒ 5,60, 90, ƒ 6,10, 40 a 60, 90; 123, 127 ℔ n. roode ƒ 5,85, 6,10 a 25, 50. — *Rogge* alleen bij gerijven tot vorige prijzen verkocht, doch bij partij was die koers moeijelijk te bedingen. 116, 120, 123 ℔ j. en n. ƒ 3,50, 55, 80, 85 a ƒ 4,10, 15. — *Boekweit* iets meer begeerd en ruim de vorige koersen bedongen. 110, 115, 116 ℔ grijze Zand ƒ 3,40, 75 a 4,10; 110, 113, 116 ℔ zwarte dito ƒ 3,30, 65 a ƒ 4; 113, 116 ℔ j. Veen ƒ 3,30 a 60, nom. — *Garst* vond goede kooplust, en hoezeer er meer werd aangeboden tot onveranderde notering wel afgegaan. 95, 99 ℔ Winter ƒ 2,80, 85 a ƒ 3,05; 98, 101 ℔ Zomer ƒ 2,75 a 85, 90; 107, 110 ℔ Knobbe ƒ 3 a 25, 30. — Voor dikke en witte *Voerhaver* is door meerdere vraag en schaarsche aanvoer weer goed de vorige prijzen bedongen, en de zwarte zelfs iets hooger verkocht. 82, 85, 89 ℔ dikke Brouw ƒ 2,50, 60, 70, 80 a 90, ƒ 3; 68, 72, 75 ℔ witte Voer ƒ 1,90, 95, ƒ 2, 5 a 10, 15; 72, 75, 78 ℔ zwarte Voer ƒ 2,05, 10, 15, 20 a 25, 30. — *Boonen* prijshoudend. Paarden ƒ 4 a 4,25; Duiven ƒ 4,50 a 75. — *Gort* stil; tot de vorige koersen was gemakkelijk te koopen. Grove ƒ 5,40, 75; Puik ƒ 6, 40; en Parel per 100 Ned. ℔ ƒ 8,25 a ƒ 12. — *Koolzaad* in een doen, tot prijzen van ƒ 10,25 a 11,60 zijn eenige partijen verkocht. — Van *Zomerzaad* hadden wij nog ruime aanvoer en is voor het beste van ƒ 9,75 tot 10,30 besteed, doch het minder drooge tot de verlaagde prijzen van ƒ 8,50 tot 9,50 maar gedeeltelijk verkocht. — Van Geel *Mosterdzaad* nog veel ter markt, doch meestal afwijkende kwaliteit, dat van ƒ 6 tot 7 werd aangeboden, terwijl voor het beste nog ƒ 8 te bedingen was. — De vraag naar *Olie* was iets levendiger; Raapolie ƒ 39 a $39\frac{1}{2}$; Lijnolie ƒ 30. — *Koeken* minder begeerd; Inlandsche Raapkoeken op ƒ 60 a 65 gehouden, terwijl Oostvriesche tot ƒ 54 werden aangeboden; Lijnkoeken ƒ 8 a 9. — *Boter* flaauw, tot ƒ 19 a ƒ 22 aangeboden.

Bevracht, met 30 last Rogge naar Amsterdam tot ƒ 100; met Haver naar Gent tot ƒ $4\frac{1}{2}$ naar Londen tot 21 schell. 6 pence van de Voer en 22 schell. 6 pence van de dikke, met 10%.

DELFT, 4 Oct. Boter ƒ 38 a 43 het vierde vat; Delftsche Kom. Kaas te Rotterdam den 1sten dezer 9 a $12\frac{1}{2}$ cts. het ℔.

SNEEK, 2 Oct. *Boter* ƒ 34,50. Aanvoer van Boter $1276\frac{1}{4}$ en $108\frac{1}{8}$ ton. — *Kaas* ƒ 15 a 17.50. Aanvoer 28240 N. pd.

AANGESLAGEN VEILINGEN

TE AMSTERDAM.

5 Oct.	Eene partij divers Werkhout, eene dito St. Domingo Pokhout en 1800 st. Azijnstokken.
8 „	Houtwaren.
11 „	15170/4, 90/8, 6417/12, 108/16 en 127/32 kisten Diverse Thee.
11 „	Circa 50 stukken Jamaica Rum, 3 stukk. Rijn Wijn en 21 tiersj. Bordeaux Azijn.
15 „	118 vaten Kruidnagelen n°. 2 en 134 v. dito n°. 3.

TE ROTTERDAM.

16 Oct.	Circa 3600 balen Brazil Koffij.
18 „	330 k. en p. Manilla en 250 cer. Havana Tabak.
18 „	4212 pakken Java Tabak.
25 „	87,819 bossen Bindrotting.

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

			3 OCT. $4\frac{1}{4}$ u. gebl.	4 OCT. $4\frac{1}{4}$ u.			gebl.
NEDERL., Werkel. Sch. à	$2\frac{1}{2}$	pCt.	$53\frac{7}{8}$	$53\frac{3}{4}$	a	$53\frac{7}{8}$	$53\frac{3}{4}$
Dito Dito	3	»	$63\frac{11}{16}$	$63\frac{9}{16}$	»	$63\frac{5}{8}$	$63\frac{9}{16}$
Dito Dito op resc.	3	»			»		
Dito Dito	4	»	$83\frac{3}{4}$	$83\frac{1}{2}$	»	$83\frac{3}{4}$	$83\frac{1}{2}$
O. I. Leening	4	»	$82\frac{3}{4}$	$82\frac{7}{8}$	»	83	
Amortis. Syndic.	$3\frac{1}{2}$	»	84	84	»		
Handel-Maatschappij	$4\frac{1}{2}$	»	162	163	»		
Haarlemmermeer	$4\frac{1}{2}$	»	$100\frac{3}{4}$	$100\frac{1}{2}$	»	$100\frac{5}{8}$	
Aand. Rijn-Spoorweg	$4\frac{1}{2}$	»			»		
Aand. Holl. S. M.		»			»		
BELGIE,	»	»			»		
Dito	$2\frac{1}{2}$	»		$46\frac{1}{4}$	»		
Dito bij Rotschild	»	»	$46\frac{3}{8}$	$46\frac{5}{16}$	»	$46\frac{3}{8}$	$46\frac{5}{16}$
SPANJE, L. bij Ard. van 85 £	5	»	$10\frac{11}{16}$	$10\frac{7}{16}$	»	$10\frac{1}{2}$	
Dito Dito van 510 £	5	»	$10\frac{11}{16}$	$10\frac{1}{2}$	»	$10\frac{5}{8}$	
Dito bij Dito onb. st.	5	»	$10\frac{1}{8}$		»		
Dito	3	»	$35\frac{1}{2}$	$35\frac{1}{8}$	»	$35\frac{1}{4}$	
Dito Binnenl. à 6 m.	3	»	$26\frac{7}{8}$	27	»	$27\frac{1}{16}$	$27\frac{1}{16}$
Coupons Ardoins		»	$7\frac{13}{16}$	$7\frac{3}{4}$	»	8	
Passive		»	$3\frac{5}{8}$	$3\frac{9}{16}$	»	$3\frac{5}{8}$	
Fransche Uitgest.		»		$3\frac{9}{16}$	»		
PORTUGAL, te Londen	3	»		$29\frac{5}{8}$	»		
Dito Dito	4	»	$31\frac{1}{4}$	$31\frac{1}{8}$	»	$31\frac{5}{16}$	•
Dito Ex Coupon		»	35	35	»		
Dito Dito		»			»		
Dito Binnenl. à 1 Conto	5	»			»		
RUSL. Ob. H 1798 en 1816	5	»	105	$104\frac{3}{4}$	»		
Dito Dito 1828 en 1829	5	»	$104\frac{1}{2}$	$104\frac{1}{2}$	»		
Ct. b. d. 1831 en 1833	5	»	94	94	»		
Dito bij Hope	4	»	$86\frac{1}{4}$	$86\frac{1}{4}$	»		
Dito bij Stieglitz en C°.	4	»	$84\frac{1}{4}$	$83\frac{7}{8}$	»	$84\frac{1}{4}$	
Cert. te Hamburg	5	»			»		
Inschrijving in Assignat.	6	»			»		
Cert. van Dito	6	»	$64\frac{1}{2}$		»		
POLEN, Certific.	4	»			»		
Dito Aand. met Loten fl 300		f			»		
Dito Dito fl 500		»	$142\frac{1}{2}$	$142\frac{1}{2}$	»		
AMERIKA, Phil. Bank	6	pCt.			»		
Dito Bank-Actiën				$3\frac{9}{16}$	»	$3\frac{5}{8}$	

Oost., Met. 5 pc. $86\frac{1}{8}$, $\frac{5}{8}$; $2\frac{1}{2}$ pc. $44\frac{9}{16}$, $\frac{5}{8}$; N. Met. $89\frac{3}{4}$, 90; Fransche 3 pc. $51\frac{3}{4}$, $\frac{15}{16}$, $\frac{13}{16}$; Denem. 5 pc. $101\frac{1}{2}$; Louis. 5 pc. 95; Braz. 5 pc. $88\frac{1}{4}$, $\frac{3}{4}$; Mexico 5 pc. $25\frac{11}{16}$, $\frac{15}{16}$, $\frac{7}{8}$; Peru 4 pc. 53, $\frac{1}{4}$.

Wisselkoers.

2/m. Parijs $56\frac{5}{8}$; Zigt Parijs $56\frac{3}{4}$; 2/m. Londen 12,05; Zigt Londen 12,10; 2/m. Hamburg $34\frac{7}{8}$; Zigt Hamburg $35\frac{1}{16}$; 3/m. Lissabon 42; 3/m. Porto 42; 2/m. Petersburg 1,86.

BUITENLANDSCHE EFFECTEN.

ANTWERPEN, 3 Oct. Belg. leen. $2\frac{1}{2}$ pc. $48\frac{3}{4}$; 5 pc. $95\frac{1}{2}$; $4\frac{1}{2}$ pc. 88; Spanje Ard. 5 pc. $10\frac{1}{2}$; Binnenl. 3 pc. —; Coupons —; Rom. Leening $75\frac{1}{4}$.

PARIJS, 2 Oct. Fr. 3 pc. 55,60; 4 pc. —,—; 5 pc. 88,30, 5 pc. N. —,—; Schatk. —,—; Bank-Act. 2327,50; Belg. 1840; 5 pc. $97\frac{1}{8}$; 1842, 5 pc. —; 3 pc. —; $4\frac{1}{2}$ pc. —; Nap. 5 pc. —,—; Spanje 3 pc. Binnenl. $27\frac{3}{8}$; 3 pc. Buitenl. 35; 5 pc. Act. Rente —; Piem. Leen. 1834 975,—; 1849 870; Rom. leen. $77\frac{3}{4}$.

MADRID, 27 Sept. Act. Sch. 3 pc. 28; id. 5 pc. $11\frac{5}{8}$; Uitgest. Sch. 4; Coupons 7; Pass. Buit. Sch. —.

LONDEN, 2 Oct. Cons. op tijd $92\frac{1}{8}$ a $92\frac{1}{4}$; Braz. 83 a 84; 1829/39 82 a 84, Ecuad. $3\frac{3}{4}$ a $3\frac{1}{2}$; Ven. 23 a 25; Uitg. 6 a 7; Gren. $16\frac{1}{2}$ a 17; Uitg. $3\frac{1}{8}$ a $3\frac{3}{8}$; Denem. 3 pc. 73 a 74; Holl. $2\frac{1}{2}$ pc. 52 a 53; id. 4 pc. 81 a 82; Mexico $26\frac{5}{8}$ a $26\frac{7}{8}$, Peru 4 pc. $52\frac{1}{2}$ a $53\frac{1}{2}$; Port. 3 pc. 28 a $28\frac{1}{2}$; 4 pc. 29 a $29\frac{1}{2}$; 5 pc. 80 a 82; Rusl. 1822, 5 pc. 103 a 105; Spanje 5 pc. $16\frac{3}{8}$ a $16\frac{5}{8}$; id. 3 pc. $33\frac{1}{4}$ a $33\frac{3}{4}$; id. Passive $3\frac{1}{4}$ a $3\frac{1}{2}$.

BERLIJN, 2 Oct. Schuldbr. $3\frac{1}{2}$ pc. $88\frac{3}{4}$; Loten $101\frac{1}{4}$; Rusl. bij Stiegl. 4 pc. —; Pools. 4 pc. $80\frac{3}{4}$; Loten fl. 200, —; id. fl. 300, 109; id. fl. 500, $81\frac{5}{8}$.

HAMBURG, 1 Oct. Rusl. Engels. leening $105\frac{3}{4}$; Cert. bij Stiegl. 4 pc. $84\frac{1}{4}$; Spanje, Ard. 5 pc. $10\frac{1}{2}$; id. Binnenl. 3 pc. $25\frac{5}{8}$.

FRANKFORT, 2 Oct. Met. 5 pc. $91\frac{1}{4}$; 4 pc. $75\frac{1}{2}$; $2\frac{1}{2}$ pc. $47\frac{3}{8}$; Bank-Actien 1375; Darmst. Lot. fl. 50, $73\frac{1}{4}$; id. fl. 25, $26\frac{1}{2}$; Badensche Lot. fl. 50, $54\frac{1}{2}$; id. fl. 35, $32\frac{1}{4}$; Nassaus. 25; Holl. $2\frac{1}{2}$ pc. —; W. S. 4 pc. $85\frac{1}{4}$; Sijndic. $3\frac{1}{2}$ pc. $84\frac{1}{4}$.

SCHEEPSTIJDINGEN.

BINNENGEKOMEN:

TEXEL, 3 Oct. Z. Z. W.; Magnet, (s.) Londen. - J. J. Alberts Ocean, Archangel. - H. H. Voss, Victoria, Riga.

VLIE, 2 Oct. N. N. W.; Drie schepen, de namen onbekend.

TERSCHELLING, 1 Oct. N. N. W. — N.; Niets.

HELVOET, 3 Oct. Z. W.; Niets. — Gisteren nog: Luit. Staring, Suriname, Z. M. Stoomboot, Suriname. - H. B. Milford, Woodside, New-York. De laatste gesleept door de stoomboot Kinderdijk. - J. Lewis, Anna, Leverpool. - T. Carruthers, Paltion Hall, Sunderland. - T. Sadler, Walkington, Hull. - A. H. Karsins, Vriendschap, Windau. - A. T. Hazewinkel, Geertruida, Riga. - J. F. Ahrens, die Frau Sophie, id. - B. G. Lambach, Vrouw Johanna, id. - J. A. Potjer, Emma Obina, Wolgast. - P. Roslor, Nornen, Bergen.

BRIELLE, 3 Oct. Z. t. O.; Entreprise, (s.) Yarmouth. — Gisteren nog: l'Estafette, (s.) Duinkerken.

MAASSLUIS, 3 Oct. Z. O.; Niets.

VLISSINGEN, 2 Oct. Bielich, Oro, Odessa. - Cornelis Fils, Loochristij, Cadix. - Bolwin, Reinhard, Archangel. - Starck, Neptunus, Wismar. - Lindberg, Wilhelmina, Gothenburg.

HARLINGEN, 30 Sept. J. G. Olthof, Jantina, Amsterdam. - W. Wilkenson, Rapid, Newcastle. - J. D. Visser, Almenum, Memel. - J. P. Vos, Charlotte, Dantzig. - H. J. Brouwer, Lumina, Noorwegen. — 1 Oct. Lord John Russell, (s.) Londen. - J. O. Munneke, Baudina, Newcastle. — 2 Oct. J. Klein, Eendragt, Leith. - H. Nielsen, Johanna, Dantzig. - A. J. Larsen, Paul Friedrich, Frederikstad.

DORDRECHT, 4 Oct. J. Sizer, Ising Fisher, Fowey. - E. Taijlor, Elisabeth, Lieverpool. - J. Howes, Trij, dito. - J. A. de Leeuw, Maria Louisa, dito - E. J. Jager, Beltina, Memel.

KIEL, 29 Sept. de Jong, Catharina Cornelia, Amsterdam.

GRAVESEND, 1 Oct. Puncke, Burgemeester Huidekoper, (s.) Amst.

FLENSBURG, 26 Sept. Zuininga, Frouwina Steenhuizen, Amsterdam.

FREDERIKSTAD. 18 Sept. Ellegers, Henriette Johanne, Amsterdam. - Kortrijk, Anna Alida, Rotterdam.

UITGEZEILD.

TEXEL, 3 Oct. Z. Z. W.; C. A. Agerup, Providentia Arend, Drammen. - A. L. Gjersöe, Eneste Söstre, id. - A. R. Falck, Anna Christina, Tonsberg. - H. Agerup, Prints Oscar, id. - C. J. Buss, Providentia, Osterrisöer. - W. Grönn, Herman Wedel, Holmstrand.

VLIE, 3 Oct. D. L. Geest, Gouverneur van Ewijck, (s.) Hamburg.

HELVOET, 3 Oct. Z. W.; Niets. - De schepen Eugenie, naar Batavia en Jan de Wit, naar Valparaiso, zijn over het Pampus geankerd.

BRIELLE, 3 Oct. Z. t. O.; Attwood, (s.) Londen. - Sir Robert Peel, (s.) id. - Ocean, (s.) id - L. B. Jansen, Temperantia, id. - T. Dennis, Betsij, Dover. - W. A. Veenstra, Aukjen, Cardiff. - Collier, (s.) Leith. - T. Ouwers, Margareth, Seaham. - Vorfolk, (s.) Goole. - H. Hazewinkel, Harmina, Avontuur.

MAASSLUIS, 3 Oct. Z. O.; H. H. Dickman, Fortuna, Avontuur.

VLISSINGEN, 2 Oct. Halewijck, Egidius, Cadix. - Kuiper, Phoenix, Leverpool. - Bentzen, Faedrenesmtude, Noorwegen. - Koster, Koster, Hamburg. - Clark, Queen of the Tijne, Avontuur. 3 Oct. Matson, J. E. Williams, Newijork. - Thomas, Victoria, Duinkerken. - Abrahams, Barbara, St Petersburg. - Medendorp, Twee Gebroeders, Hamburg. - Egeness, Maren Kirstine, Avontuur.

HARLINGEN, 1 Oct. F. J. Frankena, Verwachting, Engeland.

AMSTERDAM, 2 October.

Binnengekomen:

S. Boju, Dahlia, Nantes. (W. D.) Koolzaad. - L. J. Zoeler. Catharina, Londen. (O. D.) Rijst. - L. Meijer, Friederika, Memel. (O. D.) Rogge en Tarwe. - K. C. Knudsen, Fem Söstre, Drammen. (O. D.) Hout. - L. W. Möller. Grömstadt, Arendahl. (C. D.) dito.

Uitgezeild. 3 October.

N. P. Sjoberg, Orn, Stockholm. - W. H. Schaaf, Paulina Helena, Stettin. - G. H. Pijbus, Hoop en Verwachting. Avont. - J. H. Duintjer, Catharina, dito.

4 Oct. P. Merriel, Henriette, Nantes. - S. S. Gruppelaar, Hillechiena Nijsina, Newcastle. - H. H. Schmilde, Catharina Engelina, Dantzig. - J. S. Beck, Ebenezer, Kopenhagen.

CARGA-LIJSTEN.

AMSTERDAM.

LONDEN, Zoeler, Catharina: 650 b. Rijst, van Beek & Jurjans; 480 b. Rijst, Order.

GRANGEMOUTH, Harrison, Favorite: 4674 st., 1262 b. IJzer, Gebr. van der Vliet; 2042 st., 262 b. IJzer, Order.

MEMEL, Meijer, Frederika: 65 l. Rogge, 2 l. Erwten, 170 b. Hennep, 136 b. Lompen, L. Hoyack & Comp.; 40 l. Rogge, 6 l. Erwten, Order.

ZEILKLAAR LIGGENDE SCHEPEN.

NIEUWE DIEP, 2 Oct. L. Tuk, Java, n Batavia. - C. Ouman, Afrika, n. id. - H. F. Zeijlstra, Anna Maria Henriette, n. id. - L. Delclisur, Neerl. Indie, n. Calcutta enz. - J. N. Klint, Wilhelmina, Suriname. - J. A. de Boer, Jonkvr. Geertrui, n. Constant. - H. P. Hinlopen, Valerius Lodewijk, n. Triest. - H. P. Hazewinkel Muntendam, Anna Maria, n. Napels en Messina. - J. P. Hebert, Victorine, n. Genua. - R. H. Nagel, Gebina Maria, n. Nantes. - W. Gialts, Helena, n. Londen. - G. Miller, Rolla, n. Jerseij. - A. N. White, Lord Douglass, n. Newcastle. - T. Visser, Bernhard en Elise, n. Hull. - A. L. Gjersöe, Eneste Söstro, n. Noorwegen. - J. Jacobsen, Anne Christinn, n. id.

MENGELWERK.

OUDHEID VAN HET COMMUNISMUS.

Als men achttien maanden lang de gebeurtenissen in Frankrijk en Duitschland, maar voornamelijk te Parijs heeft gadegeslagen, dan komt men er natuurlijk toe, zich af te vragen: heeft men immer iets gezien gelijk aan dat, 't welk heden ten dage voorvalt? Levert de geschiedenis wel voorbeelden op van eene zoo ergerlijke zedelijke verbastering van een groot volk? Heeft er in de opeenvolging der eeuwen een tijd, een land bestaan, ongelukkig genoeg van uit zijn boezem zulke leeraars en zulke leeringen te hebben zien te voorschijn komen? Is het communisme — om het bij zijn naam te noemen — eene ziekte, die ons eigen is, of wel is het een erfelijk kwaad?

De leerlingen van Hippocrates zoeken de grondoorzaak van de ontstaande heerschende ziekte, die thans de volkeren van Europa teistert, in de verpestende uitwasemingen van den grond in het aloude Oosten. Even als zij kan, men in den nacht der tijden de oorzaak opsporen van den geesel, die der zedelijke wereld nadeel toebrengt en die de bronnen van het maatschappelijk leven met vergiftiging bedreigt.

Helaas ja, wij weten het dat andere geslachten, vóór onzen tijd dezelfde beproevingen doorgestaan en hunne schatting betaald hebben aan dezelfde kwaal, waardoor wij zijn aangetast. Indien het communisme zoo verwaten was, van zich voor het *Evangelie*, d. i. voor de *goede tijding* onzer eeuw uit te geven, dan zou de geschiedenis het op eene schitterende wijze logenstraffen. Het communisme is zoo oud als de wereld, zoo oud als de eigendom, waarvan het de tegenstelling is, zoo als Proudhon zou zeggen. De beschaving, in al hare trappen, in hare verschillende tijdperken, schijnt ons toe met deze onzuivere vermenging besmet te zijn. Neem de drie groote tijdvakken der algemeene geschiedenis: de heidensche oudheid, de christelijke of middeleeuwen, en de Fransche omwenteling; dan zult gij het communisme gepredikt zien beurtelings in den naam der wijsbegeerte en der staatkunde, in den naam van 't Evangelie en van de christelijke broederschap, in den naam van maatschappelijken vooruitgang en van democratische gelijkheid. Het is het onkruid, dat zich mengt onder de goede tarwe der beschaving van alle tijdperken. Plato, de »goddelijke" Plato, heeft de betreurenswaardige eer dat hij de vader is geweest van het communisme. Men weet dat die groote wijsgeer twee staatkundige schriften heeft nagelaten, namelijk het vertoog over de *Republiek* en het *Boek der Wetten*. In het werk over de *Republiek* wordt de gemeenschap van goederen, de gemeenschap der vrouwen en de gemeenschap der kinderen als een ideaal ontwikkeld. Het Boek *der Wetten* is een ware scheidsregterlijke uitspraak tusschen de absolute denkbeelden van zijnen tijd; in dit werk is er geen spraak meer van gemeenschap der vrouwen, en de gemeenschap van goederen wordt vervangen door eene gelijke verdeeling van het grondgebied onder alle huisvaders der stad. Op deze wijze is Plato de gemeene stam geworden, waaruit de twee voornaamste takken der communistische utopie voortspruiten, t. w., het eigenlijk gezegd communisme en de verschillende utopien van den tweeden rang, die minder radikaal, minder consequent, of minder gewaagd zijn, die wij in onze dagen hebben bijeengebragt onder den generieken naam van socialisme. Het vertoog over *de Republiek* is het symbool gebleven van het zuiver communisme, en het Boek *der Wetten* dat van het socialisme.

De beroemde Engelsche kanselier Thomas Morus, de kloosterling Thomas Campanella, de philosophen Morelly en Mably zijn de vaders der Communistische Kerk geweest in later tijden. Men moge het beschouwen als een ernstig plan van maatschappelijke hervorming of als een spel der verbeelding, het beruchte boek over de *utopie* heeft verdiend, dat het zijn naam gegeven en tot model verstrekt heeft aan alle geschriften van dezelfde soort. Het is blijkbaar de bron van de hevige beschimpingen en van de in onzen tijd zoo zeer vermeerderde uitvallen tegen den maatschappelijken toestand, den eigendom, de zelfzucht der rijken, en de armoede en verdrukking der armen. Het bevat een volledig plan van gemeenschap, dat nagenoeg dat van Plato wedergeeft, uitgenomen in één punt: het huisgezin blijft onaangeroerd; betreffende de vrouwen bestaat er geen gemeenschap meer.

De monnik Campanella, die zich zelven meer gelijk blijft dan Morus, levert ons in zijne *Zonnestad* een staaltje van radikale gemeenschap, waarbij het huwelijk wordt verbannen als het ondragelijkst aller misbruiken, en waarin de *promiscuïteit* der *sexen* regelmatig georganiseerd is. Er zouden zonderlinge overeenstemmingen op te teekenen zijn tusschen de gemeenschap, in de *Zonnestad* gepredikt en de oude gemeenschap van het St. Simonisme. Morelly en Mably, die beide lichten van het communisme in de XIXe eeuw, hebben niets meer gedaan dan den door hunne voorgangers geopenden weg te volgen; zij hebben al hunne zorg aangewend om de philosophische theorie van het communisme uit een te zetten, de tegenwerpingen, die het verwekt, te bestrijden, en de organieke wetten der herboren maatschappij op te stellen. Het *Wetboek der Natuur*, het werk van Morelly, dat langen tijd aan Diderot is toegeschreven, is inderdaad niets anders dan het wetboek van het communisme. Bij deze lange lijst zouden wij de namen kunnen voegen van J. J. Rousseau, van Diderot, van Brissot-Warville, die eenige jaren later zich aan eene betere zaak mogt toewijden, waarvoor hij ook het leven liet. Zóó was sedert Plato tot op onze dagen de geslachtslijst van het bloot bespiegelend en vreedzaam communisme.

Maar het communisme heeft niet alleen bestaan in de denbeeldige republiek van Plato, op het eiland Utopia en in de Zonnestad; het heeft een zeer werkzame rol in de wereld gespeeld, zelfs voor Plato; het heeft geregeerd, hetgeen men regeren kan noemen, in de constitutie van het eiland Creta; het heeft geregeerd in de wetten, die Lycurgus aan Sparta heeft gegeven, met zijne oorlogzuchtige en half barbaarsche aristocratie, met die soort van menschenstoeterij, welke de huisgezinnen had verdrongen, met de hardste en schandelijkste slavernij, waaronder ooit schepselen, die den naam van menschen voeren, hebben gebukt gegaan. Men kan nog de secte der Karpocraten aanhalen, die in de eerste eeuwen der Kerk het gemeenschappelijk leven tot in zijne monsterachtigste schuilhoeken beoefende. Maar de geschiedenis van het communisme heeft niets dat te vergelijken is bij de groote beweging der Wederdoopers, waarvan Duitschland het tooneel geweest is in de eerste helft der zestiende eeuw. Het oproer der boeren; de provincien aan plundering, verwoesting en brand prijs gegeven; de zegevierende opstand en het ingevoerd communisme door den dweeper Thomas Munzer in de keizerlijke stad Mulhausen; de wederdoopers door de vorsten overal vervolgd en verdronken in het bloed hunner nieuw aangeworven leden; vervolgens eenige jaren later weder opgewekt, en door een stoute demagogische handgreep te Munster meester geworden en gekroond in den persoon van hun laatsten profeet, den beruchten Jan van Leiden. — Al die gebeurtenissen zijn rijk aan leerzame vergelijkingen met andere tijdperken, die er uit te maken zijn. Welke tijden waren het toen voor hen, die deze bloedige-buitensporigheden hebben bijgewoond, en welke tijden zijn het ook, wanneer de geschiedschrijver zich die gruwelen niet kan te binnen brengen, zonder tevens treurige herinneringen te maken aangaande zijn eigen eeuw en leeftijd! Hoe weinig scheelde het dat de hoofdstad van Frankrijk, den 15 Mei, den 23 Junij 1848 en den 13 Junij 1849 het lot van Munster deelachtig werd! Hoe weinig scheelde het dat de hoofdstad der beschaving en verlichting ter prooi werd aan de woede van nieuwe Wederdoopers, en dat Frankrijks hoofdstad op dit oogenblik gebukt ging onder de roede van een nieuwen Matthias of van een nieuwen Jan van Leiden!

Het communisme sluit zich dus, ten minste door de Karpocraten en de Wederdoopers aan de geschiedenis der ketterijen aan. Maar het kon zich op geen enkele wettige aanspraak beroepen om zijne verwantschap met de orthodoxe Kerk, waarop het zich verheft, te staven. Men kan het niet in ernst meenen, als men de zaak denkt te beslissen door het voorbeeld der Apostelen en der eerste geloovigen aan te halen, die hunne goederen in gemeenschap hadden gebragt om zich vrijer aan de zorgen van het apostel-ambt te wijden. Wilde men dat accidenteel en voorbijgaand feit doen doorgaan voor de uitdrukking der evangelieleer, en daaruit besluiten dat de Kerk de gemeenschap van goederen begunstigt, dat zou 't zelfde zijn, alsof men beweerde dat het Romeinsche regt den diefstal begunstigde, omdat de stad Rome door eene bende roovers is gesticht. Wat het zoo dikwijls aangehaalde voorbeeld der kloosters betreft, 't zal wel niet noodig zijn te herhalen dat dit niets bewijst ten voordeele der communistische utopie. Onder de uiterlijke en oppervlakkige gelijkenis van het voorschrift, heerscht een onberekenbaar en verbazend onderscheid, gelegen in den aard der zaak. Het kloosterleven heeft tot beginsel het ascetisme, d. i. de losbechting van de wereld, het verzaken van de genoegens en de goederen der wereld, den ongehuwden staat, de onthouding en de versterving des ligchaams; de communistische zamenleving daarentegen steunt op de zegepraal van het materialisme, de voldoening der zinnelijke prikkels, de volstrekte en algeheele vrijheid in den omgang tusschen de beide *sexen*, en wat men ruw-weg de herstelling van de regten van het vleesch genoemd heeft. In het klooster komt men bijeen om te vasten; maar in het phalansterium vereenigt men zich om te genieten. Weet men wel wat men zegt, als men zoo geheel in den aard verschillende zaken en bedoelingen met elkaâr wil gelijk stellen? Het is duidelijk dat de stichters der klooster-orden nimmer hebben bedoeld het geheele menschelijk geslacht in een klooster op te sluiten, want het is te klaarblijkelijk dat de kleine maatschappij, de maatschappij die vast en bidt, niet zou kunnen leven, noch voortdurend bestaan zonder dat de groote maatschappij bestaat. De apostels van het communisme hebben geheel andere inzigten; zij omvatten in hun plan geheel het menschelijk geslacht. Zij willen de wereld in een uitgebreid klooster hervormen, uitgenomen de onthouding en de ongehuwde staat. Dit is voorzeker eene zucht, die hun alleen eigen is, en zij zullen wel doen van er zich al de eer van voor te behouden.

Maar wat men aan het communisme niet kan betwisten, is de rol die het in de Fransche omwenteling gespeeld heeft. In het eerst ziet men het ontkiemen onder den inconsequenten, schijnheiligen bastaard-vorm, voor welken wij den naam van socialisme hebben uitgevonden. Het valsche licht dat J. J. Rousseau op den maatschappelijken toestand heeft verspreid, zijne theorie over den eigendom, dien hij als een bloot conventioneele instelling beschouwde, hadden zelfs onder de regtschapenste en verlichtste leden der constituerende Vergadering proselieten gemaakt. Mirabeau-zelf is in zijne redevoering over den eigendom een socialist, zonder het te weten of te willen. Dat valsch beginsel schrijdt voort tot de conventie en vooral tot het komité van algemeen welzijn, alwaar het Robespierre tot kampioen heeft, die zich de moeite geeft van het te formuleren in de verklaring van de Regten van den Mensch. Terwijl hij het regt des eigendoms verdedigt tegen de aanhangers van de landbouw-wetten en de wetten der gemeente, vernietigt Robespierre ze te gelijkertijd door eene bepaling, waardoor dat regt verminderd wordt tot een eenvoudig feitelijk, doch twijfelachtig en voorwaardelijk bezit, en tot niets meer dan een vruchtgebruik; hij laat de volslagene afschaffing van het regt om zijn testament te maken afkondigen; hij verkondigt het beginsel van opklimmende belastingen, van het regt op den arbeid en op eene onbeperkte ondersteuning. Het onbepaald en hoog socialisme, naar de oudheid nagebootst, is meer en meer geprezen geworden door de andere Jacobijnen; door Saint Just, die over de afschaffing der collaterale erfenissen droomde; door Rabaut-Saint-Etienne, die de verdeeling der gronden en de gelijkheid van ieders geldelijk vermogen eischte; door Herault de Séchelles, die voorstelt de constitutie van 1793 te schoeijen op de leest van de wetten van Minos; tot dat het socialisme, van gevolg tot gevolg afdalende, tot zijn laatste tijdperk gekomen is, tot zijne radicale, anabaptistische formule, d. i. tot het woest, zamenzwerend, brandstichtend, verdelgend communisme, waarvan Baboeuf te gelijk de apostel, de bestuurder, de held en de martelaar geweest is.

ADVERTENTIEN.

(1555) Boekhandelaren, die nog Exemplaren over hebben van de twee volgende aan hen in commissie gezonden Werkjes, worden verzocht, die onverwijld aan den Uitgever terug te zenden, als zijnde dezelve uitverkocht.

1°. **OEFENINGEN VOOR DE BIECHT, COMMUNIE EN DE H. MIS,** door P. J. Hesseveld, R. K. Pr.

2°. **MEMOIRE SUR LA SITUATION DES CATHOLIQUES DANS LES PAYS-BAS,** depuis leur émancipation en 1798 jusqu'a nos jours, par un électeur Néerlandais.

Van dit laatste Werkje is een tweede druk ter perse.

Bij denzelfden Uitgever is weder voorhanden:

IS DE KERK EEN WINKEL

JA? OF NEEN?

door M. H. Davidts, (tweede vermeerderde uitgave)

96 pag. 12°. ƒ 0.20.

Ook zijn van heden af, zoo als alle jaren, weder verkrijgbaar:

VAN ZWAAMEN'S EN THOMPSON'S KOOPMANS-, KANTOOR- EN SCHRIJF-ALMANAK voor het jaar 1850 in kwarto en in 12°.

prijs in 4° ingenaaid 80 Cents
» 12° » 50 »

Men kan dezelve naar verkiezing ingebonden krijgen en met wit papier doorschoten.

Amsterdam, bij C. L. van Langenhuysen, Drukker en Uitgever.